

Скорба О.А.

к.е.н., доцент

Українська академія банківської справи НБУ

Внутрішній аудит – запорука ефективного управління підприємством

Економіка. Облік і аудит

Діяльність підприємств в сучасних умовах, яка пов'язана з деякою законодавчою невизначеністю відносно майбутнього та перспектив їх подальшого розвитку, супроводжується різноманітними ризиками. Перед керівниками підприємств виникають задачі прогнозування, оцінки ризиків і створення ефективної системи управління. В цих умовах зростає роль системи внутрішнього аудиту.

В економічно розвинених країнах внутрішній та зовнішній аудит, однаково стрімко розвиваються. В Україні становлення зовнішнього аудиту, можна сказати, вже відбулося, а от внутрішній аудит і в професійному, і в законодавчому, і в інституціональному аспектах сьогодні знаходиться ще в стані розвитку.

На великих та середніх вітчизняних підприємствах так чи інакше виникають проблеми з ефективністю виконання керівниками та робітниками своїх функцій, виявлення і попередження порушень у фінансово-господарській діяльності підприємства, виявлення ресурсів і резервів виробничого процесу. Власники підприємства, мають чітко слідкувати за його діяльністю, вести впорядкований облік та здійснювати внутрішній контроль. Таким чином виникає природна потреба в організації служби внутрішнього аудиту. Отже, дослідження організації внутрішнього аудиту як підсистеми внутрішнього контролю, зокрема побудови належної служби внутрішнього аудиту дає можливість краще з'ясувати роль внутрішнього аудиту для підприємства та виявити можливі варіанти його вдосконалення, а також перспективи розвитку в умовах сьогодення.

Поняттю „внутрішній аудит” присвятили свої наукові праці закордонні корифеї аудиту, правовому забезпеченню та розвитку внутрішнього аудиту - російські науковці. В Україні проблематикою внутрішнього аудиту почали займатись порівняно пізніше, ніж в США, Європі чи Росії. Не зважаючи на те, що це питання розглядало безліч вчених, в економічній літературі відсутня єдність думок щодо визначення наукових підходів до належної організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві.

Таблиця 1 - Підходи до визначення поняття «Внутрішній аудит»

Автор	Визначення внутрішнього аудиту
Андреев В.Д.	Внутрішній аудит - це елемент системи внутрішнього контролю, необхідний для великих господарюючих суб'єктів, в основному недержавного сектора економіки, щоб з його допомогою успішно конкурувати на ринку за рахунок зростання якості, зниження собівартості продукції, знання потреб ринку і, таким чином, підвищення ефективності роботи.
Подольський В.	Внутрішній аудит – це незалежна діяльність в організації з перевірки і оцінки її роботи в інтересах керівництва.
Камишанов П.	Внутрішній аудит — це поточний контроль за здійсненням економічної політики і якістю управління підприємством, він необхідний для попередження втрати ресурсів, локалізації недоліків, своєчасного попередження фінансових труднощів.
Бодюк А.В.	Внутрішній аудит – це зіставлення реальних результатів господарювання зі сподіваними, аналіз їхніх відхилень, визначення причин цих відхилень, формування інформації для визначення активних дій з усунення виявлених похибок
Бурцев В.В.	Внутренний аудит — це регламентована внутрішніми документами організації діяльність з контролю ланок управління й різноманітних аспектів функціонування організації, що здійснюється представниками спеціального контрольного органу в рамках допомоги органам управління організації.

Не можна сказати, що якесь з наведених вище визначень некоректно розкриває сутність внутрішнього аудиту, просто вони обмежені і не розкривають в повному об'ємі сутність внутрішнього аудиту на сучасному етапі. Основною причиною цього є буквальність перекладу терміну з англійської мови. Дослівно термін "внутрішній аудит" - internal audit - означає внутрішню перевірку рахунків, ревізію. Найточніше визначення нам дає

міжнародний Інститут внутрішніх аудиторів - «**внутрішній аудит**» є діяльність за поданням незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності організації. Внутрішній аудит допомагає організації досягти поставлених цілей, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю і управління організацією.

Мета внутрішнього аудиту - допомога органам управління організації в здійсненні ефективного контролю над різними ланками (елементами) системи внутрішнього контролю. Під **головним завданням внутрішніх аудиторів** слід розуміти забезпечення задоволення потреб органів управління в частині надання контрольної інформації з різних питань, що цікавлять їх. Безумовно, що завдання служби внутрішнього аудиту можуть змінюватися в залежності від специфіки підприємства, особливостей його організаційної структури та завдань, котрі ставить перед собою власник або керівництво підприємства.

Обсяг і мета внутрішнього аудиту змінюються і залежать від розміру, структури суб'єкта господарювання, вимог його управлінського персоналу.

Потреба у внутрішньому аудиті в Україні виникає на великих підприємствах з різними видами діяльності, зі складною розгалуженою структурою і великою кількістю територіально віддалених філій, дочірніх і підпорядкованих підприємств.

Для того, щоб внутрішній аудит правильно виконував свою роботу, потрібна законодавча база. На відміну від зовнішнього аудиту, для регламентації якого було прийнято Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 р. № 3125-ХІІ, діяльність внутрішнього аудиту на рівні закону не регламентована. Проте, деякі документи певним чином зачіпають питання внутрішнього аудиту. Зокрема, МСА (Міжнародний стандарт аудиту) 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту» встановлює положення і надає рекомендації зовнішнім аудиторам при розгляді роботи внутрішнього аудиту, і разом з тим, жодним чином **не регламентує процедури внутрішнього аудиту**.

Нажаль, в Україні відсутній єдиний нормативний документ, який регулював би відносини у сфері внутрішнього аудиту. Тому складається ситуація, коли кожний контролюючий орган намагається визначити свою термінологію, стандарти і процедури їх здійснення, що негативно впливає на організацію внутрішнього аудиту.

Отже, в рамках даного дослідження можна зробити наступні висновки стосовно ефективності в управлінні підприємством та проблем розвитку, а також впровадження внутрішнього аудиту.

Позитивними рисами організації внутрішнього аудиту на підприємстві є те, що:

- внутрішній аудит допомагає забезпечити ефективність діяльності апарату управління щодо захисту законних майнових інтересів підприємства;
- удосконалює систему бухгалтерського обліку і сприяє підвищенню ефективності роботи;
- контролює реалізацію, надходження грошових коштів, придбання товарів і послуг тощо;
- зміцнює фінансовий стан підприємства.

Негативними рисами організації внутрішнього аудиту на підприємстві є:

- відсутність законодавчої бази;
- підвищення професійної компетенції фахівців з аудиту відповідно до сучасних вимог, бо для ведення сучасного аудиту необхідні не тільки великі управлінські, фінансові, технічні зусилля, а й спеціальні знання людських аспектів організації виробництва, висока кваліфікація в галузі трудового права, уміння користуватися соціально-економічними показниками й інші знання у сфері управління трудовими ресурсами;
- в Україні питання організації процесу внутрішнього аудиту досліджено на недостатньому рівні, оскільки відсутній практичний аспект висвітлення даного питання.

Література:

1. Аудит в Україні: Збірник нормативних документів [Текст] // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 2006. - № 4.
2. Аудит: Учебник для вузов/ В.И. Подольский, Г.Б. Поляк, А.А. Савин, Л.В. Сотникова; Под ред. проф. В.И. Подольского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ: ДАНА, 2000. – 655 с.
3. Внутренний аудит: учеб. пос. [Текст] / В.Д. Андреев. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 464 с.
4. Бодюк А.В. Методологічні та нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності [Текст] : Монографія / А.В. Бодюк. - К.: Кондор, 2005. - 356 с.
5. Бурцев, В.В. Внутренний аудит компании: вопросы организации и управления[Текст] / В.В. Бурцев // Финансовый менеджмент. – 2003. – № 4.
6. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. – М.: ИНФРА , 2001. – 522 с.
7. Нетыкина, О. Организация службы внутреннего аудита и ее работы на предприятии [Текст] / О. Нетыкина // Бухгалтерский учет и аудит. - 2004. – № 7.

Скорба, О.А. Внутрішній аудит - запорука ефективного управління [Текст] // Стратегічні питання світової науки - 2011 : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Польща, Перемишль). Економічні науки. - Ч. 3. - С. 90-93.